

УДК 343.14+340.1+342.5+7

Кириченко Олександр Анатолійович –

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри права факультету економіки і права,
Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика

Oleksandr A. Kirichenko –

Doctor of Juridical Sciences, Professor,
Head of the Department of Law,
Faculty of Economics and Law
of Philip Orlyk International Classical University
(2 Kotelnikova Street, Mykolaiv, Ukraine, 54003)
alankir23@ukr.net <https://orcid.org/0000-0002-8748-6431>

Інноваційне розуміння мегагенезису еволюції цивілізації людства та юриспруденції (правології, антиделіктології) як основи правової держави гуманізму

Представлено інноваційний мегагенезис еволюції цивілізації людства із супутнім розвитком юриспруденції (правології, антиделіктології) та основ правової держави гуманізму із поділом на гіперепоху і макроепоху зародження і розвитку відповідно доприматного і приматного базису людської цивілізації; а також на епохи квазілюдської і паралюдської цивілізації із появою неписаних морально-релігійних звичаїв; епохи доіндустріальної і індустріальної людської цивілізації із появою писаних відповідно морально-релігійних канонів і світських правових актів; епоху еголюдської цивілізації із появою правознавства і правоохоронної діяльності як базисних спеціальностей юриспруденції і реформуванням їх в Правологію і Антиделіктологію - основи правових держав гуманізму в особі інновацій наукової школи юриспруденції професора Аланкіра; і, на кінець, на епоху де-факто людської цивілізації із припиненням суспільного керування базисними людськими інстинктами (індивідуальним егоїзмом, колективним егоїзмом у формі релігії і націоналізму) до появи інших суто об'єктивних критеріїв наступних епох такого мегагенезису.

Ключові слова: мегагенезис еволюції цивілізації людства, мегагенезис зародження і розвитку юриспруденції (правології, антиделіктології) як основи правової держави гуманізму.

O.A. Kirichenko An Innovative Understanding of the Megagenesis of the Evolution of the Civilization of the Humanity and of the Jurisprudence (Lawlogy, Antidelictology) as the Basis of the States of the Rule of Law and of the Humanism

An innovative understanding of the megagenesis of the civilization of the humanity is proposed with the concomitant development of jurisprudence (lawlogy, antidelictology) and the basis of the states of the rule of law and of the humanism with a division into:

a) the hyper-epoch of the origin and development of the pre-primate basis of the evolution of human civilization, from about 4.1 billion yr. to 100 million yr., from the appearance of life on planet Earth and to the separation of primates from the class of mammals;

b) the macro-epoch of the origin and development of the primate basis of the evolution of human civilization, from 100 million yr. to the beginning of about 20 million yr. of the evolutionary development of humans and anthropomorphic monkeys;

c) the epoch of quasi-human civilization, from about 20 million yr. to the appearance of about 200 thousand yr. homo sapiens;

d) the epoch of parahuman civilization with the simultaneous emergence and development of jurisprudence as unwritten moral and religious customs (canons) - a system of certain rules of behavior and punishments for their violation, from 200 thousand BC and until the end of the 4th century BC - II-I centuries BC the emergence of the first states : the Sumerian civilization on the banks of the Euphrates in Mesopotamia, etc. and unwritten moral and religious customs;

e) *the epoch of pre-industrial human civilization and the emergence and development of jurisprudence as written moral and religious canons, from the end of the 4th century BC - II-I centuries BC and until the invention in 1698. steam engine and the emergence of written moral and religious canons : the Old Testament, the Koran, the Pali Canon, etc.*

f) *the epoch of industrial human civilization with the emergence of somewhat earlier secular legal acts, that provided legal regulation of social relations in the necessary direction and provided for appropriate means of overcoming violations of this regulation and the procedure for restoring the violated legal status of the victim, with the subsequent formation of basic specialties of jurisprudence - Legal Studies and Law Enforcement, from 1698 to the 70s of the 20th century, the fundamental possibility of realizing the actual human level of satisfaction of consumer needs by each representative of the human population of the world and the emergence of much earlier secular codified legal acts: the Code of Hammurabi in Ancient Babylon, the Digests of Justinian in fact of the Roman Empire, etc.; and the beginning of the formation of basic specialties of jurisprudence - Legal Studies and Law Enforcement;*

g) *the epoch of ego-human civilization with the simultaneous completion of the formation of Legal Studies and Law Enforcement in the basic specialty of jurisprudence and their radical reformation into Lawlogy (specialist - lawlogist, activity – the law-making : the legislation, the law-enforcement) and Antidelictology (specialist - antidelictologist, activity - antidelictological) in the form of the existing and very widely publicized by now more than 300 innovations of the scientific school of jurisprudence of Professor Alankir as a proper doctrinal, project legislative and other applied basis for the development of the rule of law state of humanism, from the 70s of the 20th century. and until the final cessation of uncontrolled and actual social management of animal and human instincts (individual egoism, collective egoism in the form of religion and nationalism);*

h) *the epoch of de-facto human civilization, from the final cessation of social control by the specified intrinsically human instincts and until the appearance in the future of any other purely objective criteria for such genesis.*

Keywords: *the megagenesis of the evolution of human civilization, the megagenesis of the origin and development of jurisprudence (lawlogy, antidelictology) as the basis of the states of the rule of law and of the humanism.*

Постановка проблеми. Зародження і розвиток юриспруденції як основи правової держави гуманізму, зрозуміло, логічно пов'язане із мегагенезисом еволюції власне людської цивілізації, правильне розуміння чого, у свою чергу, є мегабазисом найбільш ефективного, раціонального та якісного розвитку самої юриспруденції і, перш за все, таких її базисних спеціальностей, як : 1. **Правологія** - вчення про розробку і застосування правового регулювання [спеціаліст - праволог, діяльність – правологічна : правотворча (законотворча, підзаконотворча) і правозастосовча (юрконсультаційна, нотаріальна, пенсійна, правореєстраційна та ін.)]. 2. **Антиделіктологія** - вчення про розробку і застосування засобів подолання правопорушень і відновлення правового статусу потерпілого [спеціаліст – антиделіктолог, діяльність – антиделіктна (прокурорська, судова, переслідувальна, адвокатська, слідча, ординічна, експертна, виконавча та ін.)] [11, с. 201-202; 12, с. 191-192; 14, с. 40-41; 16, с. 39; та ін.].

У такому аспекті виникнення первинних форм суспільної організації людей у вигляді роду, племені та ін., а у наступному й писемності та ін. [21; та ін.], що є традиційним поглядом на розвиток людини, все ж таки, як вбачається, є похідним від фактів поступових і надто тривалих епох суто біологічних перетворень людини із тварини у власне людину, організація і керування колективного співіснування якої має бути повністю побудоване лише власне на розумі, а не на інстинктах, яким у повній мірі підвладні тварини [14, с. 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема походження життя настільки цікавила людство протягом його існування, що, залежно від інформаційного та культурного рівня цивілізації, завжди пропонувалося безліч різноманітних варіантів її вирішення [24, с. 27]. Зокрема, на цей час існують такі гіпотези і теорії виникнення життя на Землі : теологічна гіпотеза [24, с. 40], гіпотези про існування первинного «світу РНК» та еволюцію протеноїдних мікросфер [24, с. 42],

про виникнення життя на глинистих частках [24, с. 42-43], алюмоферосилікатній (риголітній) глобулі [24, с. 43], не на поверхні Землі, а в глибинах океану поблизу гарячих джерел [24, с. 43-44], поверхні піриту (Fe S₂) як метаболічного процесу і тіоефірна гіпотеза [24, с. 44], гіпотеза формування і подальшої еволюції фазово-відокремлених систем хімічного типу – коацерватів (протобіонтів) [24, с. 45-49] та ін., а також низка гіпотез і теорій, що виникали на певному етапі розвитку сумарних суспільних відносин на Землі¹ [24, с. 3-14] та ін. [2; 17; 19; 36; 40; та ін.].

Невирішені раніше проблеми. У той же час, фактично протягом багатьох віків питання про походження життя на Землі **зовсім не турбувало людство** тому, що відповідь на нього

тоді знав кожний : життя в цьому світі, як і сам світ, створив Бог. Цю істину повідомляли дитині, як тільки вона починала говорити і пізнавати зовнішній світ. Інших варіантів не було й тому така версія закріплювалася у свідомості на все життя людини, не визнаючи ніяких альтернатив. Правда, цього Бога різні народи називали й уявляли собі по-різному. Варіювали і способи творіння. Спільними для всіх подібних концепцій були тільки всемогутність і вічність існування Бога. Внаслідок останнього твердження у людей не виникало провокаційного питання : якщо Бог створив світ, то хто створив самого Бога ? [24, с. 40]. А таке питання було логічним навіть й за наявності завідомо неправдивого твердження, що бог нібито вічний : оскільки оточуюча дійсність переконувала у

¹ *В одному енциклопедичному виданні* йдеться, зокрема, про те, що 4,1-3,8 млрд. р.т. на Землі з'явилося життя (абіогенез); 4 млрд. р.т. - перші доядерні організми (прокаріоти); 3 млрд. р.т. - організми, здатні до фотосинтезу; 1,6-2,1 млрд. р.т. - клітини, що мають ядро (еукаріоти), і перші багатоклітинні організми; 540 млн. р.т. - членистоногі (предки комах, павукоподібних, ракоподібних та ін.); 518 млн. р.т. – риби; 475 млн. р.т. - наземні рослини; 400 млн. р.т. - комахи та насіння; 360 млн. р.т. - земноводні, з яких пізніше виділилися амніоти (група класів хребетних тварин, у яких в процесі ембріонального розвитку утворюються зародкові оболонки : амніон, алантоїс і сероза); 320 млн. р.т. - амніоти розділилися на завропсидних (група, що включає рептилій і птахів) та синапсидних (одна з двох основних груп тварин, що еволюціонували з базальних амніот); 300 млн. р.т. - плазуни (рептилії) та синапсиди (предки ссавців); 230 млн. р.т. - динозаври, з заgonу динозаврів ящеротазових, надалі виділився клас птиці; 200 млн. р.т. – ссавці; 150 млн. р.т. – птахи; 130 млн. р.т. - квіткові рослини; 66 млн. р.т. – примати; 66 млн. р.т. - вимерли нептахові динозаври; 2,8 млн. р.т. - рід Homo; 500 тис. р.т. - люди набули сучасного вигляду (антропогенез); 160-180 тис. р.т. - кроманьйонці, тобто сучасні люди підвиду Homo sapiens; 40 тис. р.т. - вимерли останні неандертальці та ін. [40]; *другому* - 3500 млн. р.т. виникли перші живі істоти, такі як, наприклад, сучасні мікроби; 700 млн. р.т. - прості тварини : медузи та корали [17, с. 4]; 225 млн. р.т. – ссавці, 35 млн. р.т. – мавпи, 2 млн. р.т. - люди [17, с. 5]; та ін.; *третьому* – самими першими організмами з клітинною будовою були анаеробні гетеротрофні прокаріоти, що виникли близько 3 млрд. р.т. [24, с. 266]; виділення перших приматів із групи комахоїдних ссавців відбулося приблизно 100 млн. р.т. наприкінці крейдяного періоду [24, с. 266]; на початку еоцену (близько 55 млн. років тому) гризуни витиснули перших приматів із землі на дерева [24, с. 266], які були напівмавами [24, с. 269]; еволюційний розвиток людини й антропоморфних мавп, який розпочався близько 15–20 млн. р.т., зумовив

відгалуження гібнової гілки приблизно 10 млн. р.т. і поділ людської та понгідної лінії близько 6–8 млн. р.т. [24, с. 269]; австралопітеки, тобто південні мавпи, з'явилися 4–5 млн. р.т. [24, с. 310]; найдавніші рештки архантропів (найдавніші люди, людина вміла, Homo erectus) нараховують близько 1,5 млн. р.т. [24, с. 317]; та ін.; *четвертому* – біля 7 млн. р.т. із тропічних лісів Африки вийшли австралопітеки, які наступні 5 млн. р.т. стануть переважним виглядом гомінідів у світі (корінь «австрал» походить від латинського слова «південний» і в даному випадку не має відношення до Австралії) [2, с. 207]; потім виявили гомініду - сахелантропа (Sahelanthropus tchadensis), віком майже 7 млн. р.т. [2, с. 209]; Homo з'явився близько 2 млн. р.т., починається із Homo habilis і закінчується нами, Homo Sapiens (буквально: «людина-мислитель») [2, с. 210]; який з'явився десь понад 100 тис. р.т. [2, с. 214]; та ін.; *п'ятому* – анатомічно сучасна людина (H. sapiens) розвинулася на Сомалійському півострові в період між 300 тис. р.т. та 200 тис. р.т. Після цього відбулося кілька міграцій H. Sapiens з Африки в інші регіони (передусім в Європу та Азію, а поступово в Австралію та Америку), де вони з часом повністю замінили інші види людей (наприклад, неандертальця та пітекантропа), змішуючись із ними [33]; *шостому* - біля 25 млн. р.т. стався поділ мавп-дріопітеків на понгідів, які залишилися жити на деревах, і гомінідів, які спустилася на землю [28]; *сьомому* – археологічні знахідки Ефіопії, Кенії, Танзанії дають підстави зробити припущення про появу людини на Землі понад 2 млн. р.т. ... первісна людина (найвірогідніше архантропи : Homo erectus людина прямоходяча - О.К.) на території України з'явилася майже 1 млн. р.т. доби раннього палеоліту ... їх рештки знайдені на стоянках біля с. Королеве (Закарпаття), м. Амвросіївка (Донбас), с. Лука-Врублівецька (Хмельниччина) .. всього понад 30 стоянок доби раннього палеоліту ... у муст'єрську добу неандертальські поховання в печерах Криму свідчать про релігійних уявлень та вірувань ... перші знахідки кроманьйонця людини сучасного типу Homo Sapiens у гроті Кро-Майньон (Франція) віком майже 35 тис. р.т. [1, с. 9-12]; та ін. [2; 19; 20; 21; 36; 39; 44; 45; та ін.].

зворотному – нічого вічного немає і все так чи інакше змінюється [16, с. 11].

У той же час, виглядає достатньо переконливою точка зору, згідно якої «самоорганізація матерії обіймає усі форми її існування, а основні принципи розвитку включають як універсальні закономірності, так і специфічні особливості їх реалізації у біосистемах» [24, с. 443]. При цьому також треба мати на увазі, що «реальна відповідність хімічної еволюції основним принципам самоорганізації матерії підтверджується спонтанним утворенням органічних речовин із найпростіших неорганічних», коли у «лабораторних експериментах доведено, що суміш різних сполук таких речовин як аміак, метан, водень, вода, вуглекислий газ, синильна кислота перебуває у стаціонарному стані до тих пір, доки під впливом якихось зовнішніх факторів (температура, електричні розряди, ультрафіолет, ультразвук, каталізатори) не опиниться у біфуркаційній точці. Перехід через цей нестійкий стан викликає утворення [24, с. 37] принципово нових складних систем типу амінокислот, які відрізняються від вихідних сполук якісною своєрідністю. внаслідок їх взаємодії між собою утворюються найпростіші олігопептиди ... [24, с. 38].

Більш того, «на сьогодні палеонтологічний літопис становить собою лише невелику випадкову вибірку із величезної безперервної генеральної сукупності філогенетичних послідовностей» [24, с. 28], що й додатково достатньо по-різному тлумачиться як самими винахідниками, так й іншими особами і тому породжує достатньо різне висвітлення навіть наявного «об'єктивного палеонтологічного фактажу» [2; 17; 19; 20; 21; 24; 28; 33; 36; 39; 44; 45; 46; та ін.]; з чого зараз використовуються тільки ті відомості, що видаються найбільш обґрунтованими, або узагальнення на підставі декількох джерел, зокрема, «Сумативні відомості про представників, моделювання образного уявлення час появи і загальну характеристику людиноподібних тварин та *Homo sapiens* людини розумної – Кроманьйонця» [16, с. 427-429].

Метою статті є фахова наукова апробація розробленої та обґрунтованої О.А. Кириченком редакції інноваційного розуміння мегагенезису еволюції цивілізації людства та юриспруденції

(правології, антиделіктології) як основи правової держави гуманізму [11, с. 248-249; 12, с. 238; 14, с. 9-25; 16, с. 10-25] з тим, щоб неминуче започаткувати широку наукову дискусію з розробки загально визнаного варіанту вирішення даної проблеми як належної базисної доктринальної основи фактичного становлення нашої країни і будь-якої іншої як власне правової держави гуманізму.

Викладення основного матеріалу. У контексті мегагенезису еволюції власне людської цивілізації здається важливі не по суті часткові її прояви, про які вже мова детально йшла у даній науковій публікації, а найбільш істотні біологічні та інші перетворення (зрушення), зокрема, такий період часу, що охоплював від виникнення живої природи на планеті Земля і до виділення із ссавців власне приматів – плацентарних ссавців, які включають в себе мавп і людину, коли за основу можна взяти відомості з одного із останніх наукових досліджень колективу авторів, згідно якого встановлені ознаки найбільш давнього зародження життя на планеті Земля близько 4,1 млрд. р.т. [41, с. 1-4], а за дату появи приматів обрати біля 100 млн. р.т. [24, с. 267].

Вказаний орієнтир на виділення із ссавців власне приматів як плацентарних ссавців, які включають в себе мавп і людину, обґрунтований ще й тим, що за однією із класифікацій ряду приматів еволюція починається із царства тварин, в якому виділяється тип хордові, а в останньому підтип – хребетні, поміж тільки яких виділяється клас ссавців, в якому **лише один із рядів – примати, веде до власне людини** [24, с. 265-266], коли увесь попередній шлях розвитку життя на планеті Земля стосується як інших ссавців, так й всіх інших класів хребетних і безхребетних живих істот, які існували колись чи живуть й досі [16, с. 14].

Якщо прийняти поширену оцінку, то планета Земля за увесь час свого буття породила понад 30 млрд. видів живих створінь [2, с. 21].

І взаємопов'язаність процесу зародження і появи власне людини в єдине ціле найбільш показове на прикладі все-таки онтогенезу як системної єдності індивідуального та історичного розвитку не лише людини, а й будь-яких інших груп організмів у вигляді власне Закону зародкової подібності – подібності

початкових стадій розвитку предкових форм і нащадків [24, с. 99].

З цього закону випливає, що онтогенез певною мірою повторює конкретні риси предкових форм, коли на ранніх стадіях повторюються (рекапітулюють) ознаки більш віддалених предків, а на пізніших – ближчих за походженням організмів або тих, що є більш спорідненими із сучасними формами [24, с. 99].

У такому аспекті далі у контексті мегагенезису еволюції людської цивілізації заслуговує на увагу лише факт початку виділення із мавп як тварин власне людиноподібних мавп, що в одному із вже цитованих достатньо авторитетних наукових досліджень з теорії еволюції викладено таким чином: «еволюційний розвиток людини й антропоморфних мавп, який розпочався близько 15–20 млн. років тому, зумовив відгалуження гібонової гілки приблизно 10 млн. років тому і поділ людської та понгідної ліній близько 6–8 млн. років тому» [24, с. 274], що із датою власне біля 20 млн. р.т. як вже спільний еволюційний розвиток людини й антропоморфних мавп і може завершити такий наступний період мегагенезису еволюції людської цивілізації, як **макроепоха зародження і розвитку доприматного базису еволюції людської цивілізації**, оскільки саме тут вже бере початок власне людська цивілізація, хоча ще й в надрах приматів як саме тварин, а не людиноподібних мавп [16, с. 14].

З урахуванням викладеного виглядає недостатньо обґрунтованим попередній авторський підхід, згідно якого виділялися таких два перших періоду мегагенезису еволюції людської цивілізації, як **а) гіперепоха зародження і розвитку безхребетного базису людської цивілізації** (від 4,1 млрд. р.т. і до 525 млн. р.т. – від появи перших ознак життя близько до появи хребетних живих істот); та **б) макроепоха зародження і розвитку хребетного базису людської цивілізації** (від 525 млн. р.т. і до 5 млн. р.т. – до появи австралопітеків: людиноподібних мавп) [11, с. 248; 12, с. 238; 41, с. 1–4], у контексті чого залишається лише підкреслити, що поява австралопітеків: людиноподібних мавп видається вже частковим проявом еволюції

людини із мавп як власне тварини, оскільки саме в надрах чого близько 15–20 млн. р.т. вже розпочався спільний еволюційний розвиток людини й антропоморфних мавп [24, с. 274].

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок про те, що немає підстав заперечувати існування спочатку принаймні **гіперепохи зародження і розвитку доприматного базису еволюції людської цивілізації**, від появи життя на планеті Земля і до виділення приматів із класу ссавців, тобто від близько 4 млрд. р.т. і до 100 млн. р.т.; а також **макроепохи зародження і розвитку приматного базису еволюції людської цивілізації**, від виділення приматів із класу ссавців 100 млн. р.т. і до початку спільного еволюційного розвитку людини та антропоморфних мавп біля 20 млн. р.т. [16, с. 15].

А далі вже від спільного еволюційного розвитку людини та антропоморфних мавп біля 20 млн. р.т. і вже аж до появи вже біля 200 тис. р.т. homo sapiens, людини розумної – кроманьйонця, спочатку в Африці, а потім, як стало лише недавно відомо, десь у цей же час і в Греції [2; 21; 33; 45; 46; та ін.] тривала вже такий період часу мегагенезису еволюції людської цивілізації, який являв собою зародження і розвиток власне людиноподібних мав до появи вже безпосередньо людини – homo sapiens, людини розумної [16, с. 15].

У такому аспекті на роль третьої, але вже власне епохи має претендувати **епоха квазілюдської цивілізації**, від початку спільного еволюційного розвитку людини та антропоморфних мавп біля 20 млн. р.т. і до появи вже біля 200 тис. р.т. homo sapiens, людини розумної – кроманьйонця, що таким чином завершила остаточну трансформацію людиноподібних мавп у homo sapiens, людину розумну [2; 21; 33; 39; 45; 46; та ін.], тоді як самі людиноподібні мавпи продовжили свій самостійний шлях еволюційного розвитку і до цього часу відомі такі людиноподібні мавпи, як шимпанзе, бонобо, горила, орангутан і гібон, які разом із власне людиною входять до родини людинкові (Hominidae)² [2; 24, с. 265–266; 39; 45; 46; та ін.].

² В одному з видань у цьому аспекті повідомлялося, що у наш час розроблено декілька класифікацій ряду Примати і пропонується одна з них (виділяється лінія, що веде до

людини): царство – тварини; тип – хордові, підтип – хребетні; клас – ссавці; ряд – примати, що має три підряди: лемуруїди, тарзіюїди, вищі примати. У підряді

Поряд з цим поява homo sapiens, людини розумної [39; 40; 45; 46; та ін.] не може не ознаменувати й початок зародження юриспруденції як системи знань про встановлення певних правил поведінки живих істот, що на сьогодні вже повинна оформитися у вигляді такої спеціальності юриспруденції, як Правологія (вчення про розробку і застосування правового регулювання, спеціаліст - праволог, діяльність – правологічна: правотворча, правозастосовча), та про подолання правопорушень – на сьогодні у вигляді такої спеціальності юриспруденції, як Антиделіктологія (вчення про засоби подолання правопорушень і відновлення правового статусу потерпілого, спеціаліст – антиделіктолог, діяльність – антиделіктологічна) [16, с. 39, 114], про те в межах лише неписаних морально-релігійних звичаїв, в т.ч. пізніше у вигляді й писаних релігійних канонів: Ветхий завет [4], Коран [18], Палійський Канон [25] та ін.

Зрозуміло, що гостра необхідність у тваринному світі долати ті чи інші несприятливі для себе чи інших істот діяння інших істот існувало і існує завжди, але до появи власне homo sapiens, людини розумної [2; 21; 33; 39; 45; 46; та ін.] це здійснювалося і продовжує здійснюватися на основі лише інстинктивної поведінки, що у homo sapiens, людини розумної вже початкова мало певні можливості здійснюватися і за допомогою її розуму, а точніше свідомості як «найвища, властива тільки людині, форма узагальненого відображення дійсності» [24, с. 284].

Але лише з моменту появи перших держав, якою переважно вважається так звана цивілізація шумерів, що нібито виникла наприкінці 4 ст. до н.е. на березі Євфрату в Месопотамії, сучасна територія Іраку і Сирії [30], зовсім логічно мала б з'явитися й нагальна потреба у подоланні правопорушень (діянь певної людини чи групи людей, що завдавали чи

навіть могли завдати збитків або заподіяти шкоду іншій людині чи групі людей чи їх майну) за межами морально-релігійних норм чи традицій (канонів), тобто у формі вже писаних суто світських правил поведінки та наслідків у разі їх порушення, найдавнішим з яких та найкраще збережених до цього часу вважається Зведення законів Хаммурапі або Кодекс Хаммурапі – своєрідний законодавчий кодекс Стародавнього Вавилону, створений близько 1780 р. до н.е. [6], а, за звичай, визнається, що найбільш високого розвитку стародавня писана світська юриспруденція досягла власне у Римській імперії у I ст. до н.е. [31, с. 17] і була фактично кодифікована у 533 році нашої ери у вигляді Дигестів Юстиніана [5].

Тому далі з вказаного періоду часу появи власне homo sapiens, людини розумної – кроманьйонця, і фактично приблизно до кінця 4 ст. до н.е. - II-I ст. до н.е., тобто, до появи перших держав, зокрема, так званої цивілізації шумерів на березі Євфрату в Месопотамії [30] та перших писаних релігійних канонів: Ветхий завет [4], Коран [18], Палійський Канон [25] та ін., можна вже іменувати **епохою паралюдської цивілізації із одночасним зародженням і розвитком юриспруденції у вигляді неписаних морально-релігійних звичаїв (канонів) як системи встановлення певних правил поведінки та покарань за їх порушення** [16, с. 17].

Теорії причин, епох чи інших часових періодів і назв держав та й відповідних правових актів є також, як й теорії виникнення власне людини, надто чисельні та дискусійні ³ [34, с. 42-52; 35, с. 20-31; та ін.], що однак не змінює ступеня об'єктивності самого факту появи держави в якості одного із базисних чинників формування мегагенезису еволюції власне людської цивілізації [16, с. 17].

Протягом цієї епохи homo sapiens, людина розумна, позбавлялася базисної основи життя

людиноподібних мавп виділяють дві секції: широконосі (близько 50 видів тропічних регіонів Нового Світу) й вузьконосі мавпи (приблизно 100 видів мавп, які населяють тропіки Старого Світу). Вузьконосі мавпи поділяються на дві над родини: нижчі та вищі вузьконосі. Вищі вузьконосі мавпи діляться на дві родини: антропоморфні мавпи та гомініди. До людиноподібних мавп належать три підродини: гібонові, орангутангові та понгіди (шимпанзе і горила). Родина гомінідів включає [24,

с. 265] один рід Homo (людина), що має один вид Homo sapiens (людина розумна) [24, с. 266].

³ Наприклад в одному із навчальних видань з так званої теорії держави і права піддані стислому викладу такі теорії виникнення держав: патріархальна, теологічна, договірна (природно-правова), органічна, зовнішнього насильства, внутрішнього насильства, класово-матеріалістична (марксистська), олігархічна військова, олігархічна аристократична, олігархічна плутократична і психологічна теорія походження держави [35, с. 20-31].

суспільних тварин тими чи іншими колективами і досягла врешті-решт притаманній лише власне людині такої форми колективного співіснування, як держава, що надавало їй основу для поступового переходу до керування розумом (свідомістю) в колективній організації свого співіснування, а не лише інстинктами, тоді як поява кам'яних, бронзових, залізних та інших знарядь праці людини [3] або винахід писемності [29] та ін. лише сприяли чи були супутніми у цьому процесі [16, с. 17].

Подальший мегагенезис еволюції людської цивілізації доцільно з'ясовувати із появою так званого індустріального суспільства як суспільства для підтримки численного населення і легшого розподілу праці [42; та ін.], що надавало можливості вже спільно виробляти за допомоги автоматизації виробництва таку кількість споживчих товарів і надання послуг, якої вже власне по-людськи було б достатньо для справедливого розподілу між всіма без винятку представниками людського населення світу, на заваді чого стоїть тільки такий базисний власне тваринний інстинкт, як інстинкт самозбереження [32; та ін.], що трансформувався в людині в інстинкт егоїзму, який до цього часу супроводжують його супутні форми у стосунках між окремими та відносно невеликими групами людей – індивідуальний егоїзм, і колективний егоїзм у стосунках зі всесвітом у формі релігії, та у міждержавних стосунках у формі націоналізму, що у сучасних умовах має стрімкий ріст, активно сприяє розбудові не гуманістичного суспільства, побудованого на власне розумі (свідомості), а **розвинутого ублюдаїзму**⁴ [16, с. 18] і **робить дуже ймовірною повну загибель власне**

⁴ У такому аспекті згадуються, перш за все, теорії про так звані центри сапієнтації [24, с. 30-31], з яких найбільш відомими є теорії: а) вузького моноцентризму, згідно якої Ч. Дарвін вважав, що центром виникнення людини є область Східноафриканського рифту; а) широкого моноцентризму: Я. Рогінський – Північно-Східна Африка, Передня Азія, Південна і Південно-Східна Європа; в) поліцентризму: Ф. Вайденах – декілька центрів сапієнтації, що паралельно привели до появи відповідних рас; г) дицентризму: В. Алексеев та ін. – два центри сапієнтації: західний та східний; та ін. Остання з теорій може, зокрема, пояснити, як здається, більшу прихильність народів західної і північної Європи до егоїзму, де, як відомо, широко розселилися, але потім нібито вимерли неандертальці, які до вимирання могли через схрещення залишити після себе й метисів з кроманьйонцями, які

людської цивілізації від діянь самих же чисто за формою власне людей в ядерній чи в іншій гіперсмертоносній світовій війні !!! [16, с. 18].

Тому, хоча й періодизація виникнення власне індустріального суспільства та сутність даної теорії, наприклад, передіндустріальна – XIV-XVIII ст., індустріальна - 60-ті роки XVII ст. - 50-ті роки XX ст., постіндустріальна - починаючи з 60-х років XX ст. та ін. [38]; є також надто дискусійними⁵ [37, с. 119-128; та ін.]; сам факт винаходу Томасом Севері у 1698 р. парової машини [26], може розглядатися як початок автоматизації виробництва споживчих товарів та надання послуг, що і може завершити таку епоху мегагенезису еволюції людської цивілізації, як **епоха дійсно доіндустріальної людської цивілізації та зародження і розвиток юриспруденції у формі вже писаних релігійних канонів: Ветхий завет** [4], **Коран** [18], **Палійський Канон** [25] та ін.

Одночасно з цим власне винахід Томасом Севері у 1698 р. парової машини [26] і дещо більш рання поява та розвиток вже світських правових актів: світських кодифікованих правових актів: Кодексу Хаммурапі у Стародавньому Вавилоні [6], Дигестів Юстиніана як кодексу правових актів стародавньої Римської імперії [5; 31, с. 17]; та ін., **що забезпечували правове регулювання суспільних відносин в необхідному напрямку і передбачало відповідні засоби подолання порушень цього регулювання та порядок відновлення порушеного правового статусу потерпілого** [16, с. 19].

Що ж стосується проявів інших базисних сторін даної епохи мегагенезису еволюції

одного часу жили поряд з ними [33]; а народів східної Європи, Азії, Африки та ін., де проживали вже власне кроманьйонці [2; 17; 21; 24; 28; 33; 39; 40; 44; 45; 46; та ін.] - до гуманізму [16, с. 18]. В одному із видань також повідомлялося, що у 2010-их було знайдено докази схрещування між *H. Sapiens* та архаїчними людьми в Євразії та Океанії, але не в Африці [46], де *H. Sapiens* не зраджував своїй популяції і тому зберігав на протязі сотень тисяч років її «чистоту» для свого континенту та для східної Євразії і Сходу, або таких фактів палеонтологією поки-що не виявлено [16, с. 18].

⁵ Адаже застосування даної теорії, особливо у частині такого її етапу, як постіндустріальне суспільство, має на меті, скоріше за все, цинічне завдання - надійно завуальовати необгрунтовану подальшу неконтрольовану і так фактично приховану власне керівну гегемонізацію егоїстичного інстинкту людини [16, с. 19].

людської цивілізації, то за спостереженнями самого автора власне 70-ті роки ХХ століття вже можуть вважатися таким сукупним світовим рівнем автоматизації виробництва споживчих товарів і надання послуг, що може надати принципову можливість до поступового переходу до власне людського рівня задоволення споживчих потреб кожного представника людського населення світу, на заваді чого, підкреслимо, в межах всього світу й досі стоять лише **вказані базисні інстинкти – егоїзм, релігія та націоналізм**, а значить з винаходу Томасом Севері у 1698 р. парової машини і до 70-х років 20 ст. із паралельним формуванням по суті двох базисних спеціальностей юриспруденції - Правознавство і Правоохоронна діяльність, більш правильно іменувати **епохою індустріальної людської цивілізації** із одночасним формуванням двох базисних спеціальностей юриспруденції – Правознавство та Правоохоронна діяльність [16, с. 19].

Тоді з 70-х років 20 ст. і до цього часу фактично триває вже **епоха еголюдської цивілізації із одночасним остаточним формуванням базисних спеціальностей юриспруденції** : **Правознавства і Правоохоронної діяльності** [27], та із наступним їх докорінним реформуванням лише зараз ⁶ в **Правологію та Антиделіктологію** ⁷ [16, с. 114; ⁸], на основі наявних і надто широко оприлюднених [15, с. 13-508] понад 300 інновацій наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 22; 23; та ін.] як доктринальної, проектної законодавчої та іншої прикладної основи розбудови будь-якої держави світу як власне правової держави гуманізму [16, с. 20].

⁶ Що здійснюється на фоні офіційної фактичної цинічної деградації цих спеціальностей, зокрема, в нашій державі відповідно у спеціальність 081 Право так званої галузі знань 08 Право та спеціальність 262 Правоохоронна діяльність галузі знань 26 Цивільна безпека !!! Юриспруденція піддалася в нашій державі й низці іншої істотної цинічної деградації, перш за все, у частині суто юридичних спеціальностей : державне управління, соціальна робота та ін. [16, с. 20].

⁷ В Правологію - правологів, правологічну : правотворчу (законотворчу, підзаконотворчу) і правозастосовчу діяльність та в Антиделіктологію – антиделіктологів та антиделіктну діяльність [16, с. 20, 114].

Таким чином, **інноваційне розуміння базисних спеціальностей юриспруденції із супутнім відображенням відповідних державних органів і спеціалістів та спеціалізацій і субспеціалізацій** більш правильно представити таким чином :

1. **Правологія** - вчення про розробку і застосування правового регулювання [спеціаліст - праволог, діяльність – правологічна : правотворча (парламент,⁹ парламентарі), що поділяється на законотворчу (виборці на виборах і референдумі) і підзаконотворчу (президентатура, президент держави; уряд, урядовці; міністерства і прирівняні до них установи, міністри; та інші будь-які юридичні особи) і правозастосовча (юрконсультаційна : юрисконсульт ант; нотаріальна : нотаріус; пенсійна : пенсійноупорядник; правореєстраційна : правореєстратор актів громадянського стану, правореєстратор земельних ділянок, правореєстратор іншої нерухомості тощо; та ін.; всі без винятку інші соціосуб'єкти; як наглядова гіпергілка влади – президент країни президентатури і прокурор прокуратури)].

2. **Антиделіктологія** - вчення про розробку і застосування засобів подолання правопорушень і відновлення правового статусу потерпілого [спеціаліст - антиделіктолог (суддя суду, переслідувач публічнотури, захисник адвокатури, слідчий слідчотури, ордіст ордістатури, експерт експертнотури, виконавець виконавчотури та ін.; як наглядова гіпергілка влади – президент країни президентатури і прокурор прокуратури), діяльність – антиделіктна (судова, переслідувальна, адвокатська, слідча, ордістична, експертна, виконавча та ін.; президентська і прокурорська)] [16, с. 114].

⁸ Коли навіть попередні авторські видання ще ґрунтувалися на старому і недостатньо обґрунтованому найменуванні такої однієї з цих двох базисних спеціальностей юриспруденції, як Правознавство [11, с. 14, 15; 12, с. 19, 20].

⁹ У будь-якому випадку парламент поєднує законодавчу і фактично локальну підзаконотворчу діяльність як вже власне юридична особа і тому він є єдиним в державі власне правотворчим органом, на відміну від виборців, рішення яких є рівня лише закону [16, с. 114].

Проте логічно саме позитивне завершення епохи еголюдської цивілізації виглядає надто проблематичним,¹⁰ ще дуже далеким, поки-що з урахуванням існуючих реалій людського буття – й навіть фантастичним, а може й взагалі є недосяжним !!! [16, с. 20-21].

Адже ж можливості людини нібито як власне розумної людини позбавитися вказаних базисних проявів інстинктів, особливо зараз, коли ці прояви навпаки мають не абиякий ріст, виглядають надто лякаючими !!! [16, с. 21].

Більш того, є достатньо обґрунтовані побоювання того, що мегагенезис еволюції людської цивілізації може припинитися на стадії епохи еголюдської цивілізації за вини самого людства !!!, яке на основі суто егоїзму і, головне, фактичної відсутності притаманному власне людині найвищого суто цивілізаційного рівня розуму зруйнує само себе в ядерній чи іншій аналогічній гіперсмертоносній світовій війні !!!??? [16, с. 21]

Останнім часом у даному напрямку розвиток світу здійснюється і за допомогою цілої низки егоцентрованих засобів, так званих : а) «штучного інтелекту», що практично є Автоматизацією чи Моделлю актів реалізації інтелекту (ААРІ чи МАРІ), що дозволяє формувати в «необхідному руслі» свідомість населення певної держави і, як наслідок, й планети у цілому за межами відповідних держав [16, с. 100-103]; «коефіцієнту інтелекту (IQ)» у процесі різного роду «конкурсів» кандидатів на відповідальні посади суб'єктів владних повноважень, що є коефіцієнтом рішення певних власне спеціальних завдань (КРСЗ), і що іноді надто далекий від базисного рівня інтелекту з вирішення дійсно суспільне значущих питань [16, с. 103, 223-257]; та ін.

У той же час для розбудови у всіх без винятку країнах світу власне гуманістичних суспільств та, як безумовно необхідного

супутнього результату, - й правових держав, вбачається, «усі необхідні ресурси ... вже є, залишилося тільки довести, що ми насправді заслуговуємо назви розумної істоти» [24, с. 447].

На підставі викладеного доцільно запропонувати наступну редакцію інноваційного розуміння мегагенезису еволюції власне людської цивілізації із супутнім розвитком юриспруденції (правології, антиделіктології) та основ правової держави гуманізму :

а) гіперепоха зародження і розвитку доприматного базису еволюції людської цивілізації, від близько 4,1 млрд. р.т. і до 100 млн. р.т., появи життя на планеті Земля і до виділення приматів із класу ссавців; [16, с. 21]

б) макроепоха зародження і розвитку приматного базису еволюції людської цивілізації, від 100 млн. р.т. і до початку близько 20 млн. р.т. еволюційного розвитку людини і антропоморфних мавп;

в) епоха квазілюдської цивілізації, від біля 20 млн. р.т. і до появи біля 200 тис. р.т. homo sapiens, людини розумної – кроманьйонця;

г) епоха паралюдської цивілізації із одночасним зародженням і розвитком юриспруденції як неписаних морально-релігійних звичаїв (канонів) - системи певних правил поведінки та покарань за їх порушення, від 200 тис. р.т. і до кінця 4 ст. до н.е. - II-I ст. до н.е. появи перших держав : цивілізації шумерів на березі Євфрату в Месопотамії та ін. і неписаних морально-релігійних звичаїв; [16, с. 21]

д) епоха доіндустріальної людської цивілізації та зародження і розвиток юриспруденції як писаних морально-релігійних канонів, від кінця 4 ст. до н.е. - II-I ст. до н.е. і до винаходу у 1698 р. парової машини і появи писаних морально-релігійних канонів : Ветхий завет, Коран, Палійський Канон та ін. [16, с. 22].

¹⁰ За винятком стану перспективного розвитку Юриспруденції у вигляді Правології та Антиделіктології, з урахуванням інновацій наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, що є належною доктринальною, проектною законодавчою та іншою прикладною основою для розбудови власне гуманістичного суспільства і правової держави у будь-

якій державі світу, що аналізований стисло у процесі викладу даного питання та більш менш широко у дійсному виданні у цілому, і що вже давно випередив існуюче становище і перспективи розвитку інших базисних сторін цієї епохи, але без визнання і належного впровадження цих інновацій, вони, нажаль, залишаються безцільними !!! [16, с. 20-21]

є) епоха індустріальної людської цивілізації із появою дещо раніше світських правових актів, що забезпечували правове регулювання суспільних відносин в необхідному напрямку та передбачало відповідні засоби подолання порушень цього регулювання і порядок відновлення порушеного правового статусу потерпілого, із наступним формуванням базисних спеціальностей юриспруденції – Правознавство та Правоохоронна діяльність, від 1698 р. і до 70-х років 20 ст., принципової можливості реалізувати власне людський рівень задоволення споживчих потреб кожним представником людського населення світу та появи значно раніше світських кодифікованих правових актів: Кодексу Хаммурапі у Стародавньому Вавилоні, Дигестів Юстиніана фактично Римської імперії та ін.; та початку формування базисних спеціальностей юриспруденції – Правознавство та Правоохоронна діяльність;

ж) епоха еголюдської цивілізації із одночасним завершенням формування Правознавства і Правоохоронної діяльності в базисні спеціальності юриспруденції та їх докорінним реформуванням в Правологію (спеціаліст - праволог, діяльність – правологічна : правотворча, правозастосовча) та Антиделіктологію (спеціаліст - антиделіктолог, діяльність – антиделіктологічна) у вигляді наявних та надто широко оприлюднених вже на цей час понад 300 інновацій наукової школи юриспруденції професора Аланкіра як належної доктринальної, проектної законодавчої та іншої прикладної основи розбудови правової держави гуманізму, від 70-х років 20 ст. і до остаточного припинення безконтрольного і фактичного суспільного керування тваринними і власне людськими інстинктами (індивідуальним егоїзмом, колективним егоїзмом у формі релігії і націоналізму);

з) епоха де-факто людської цивілізації, від остаточного припинення суспільного керування вказаними власне людськими інстинктами і до появи у майбутньому будь-яких інших суто об'єктивних критеріїв такого генезису [16, с. 22].

Висновки. У той же час стислу (без деяких додаткових супровідних пояснень) редакцію інноваційного розуміння мегагенезису еволюції цивілізації власне людства із супутнім розвитком юриспруденції (правології, антиделіктології) та основ правової держави гуманізму доцільно представити таким чином :

а) гіперепоха зародження і розвитку доприматного базису еволюції людської цивілізації, від близько 4 млрд. р.т. і до 100 млн. р.т., появи життя на планеті Земля і до виділення приматів із класу ссавців; [16, с. 22-23]

б) макроепоха зародження і розвитку приматного базису еволюції людської цивілізації, від 100 млн. р.т. і до початку біля 20 млн. р.т. спільного еволюційного розвитку людини та антропоморфних мавп; [16, с. 23]

в) епоха квазілюдської цивілізації, від біля 20 млн. р.т. і до появи біля 200 тис. р.т. homo sapiens, людини розумної – кроманьйонця;

г) епоха паралюдської цивілізації із зародженням і розвитком юриспруденції як неписаних морально-релігійних звичаїв, від 200 тис. р.т. і до кінця 4 ст. до н.е. - II-I ст. до н.е. появи перших держав : цивілізації шумерів на березі Євфрату в Месопотамії та ін. і неписаних морально-релігійних звичаїв;

д) епоха доіндустріальної людської цивілізації із розвитком юриспруденції як писаних морально-релігійних канонів, від кінця 4 ст. до н.е. - II-I ст. до н.е. і до винаходу у 1698 р. парової машини і появи раніше писаних морально-релігійних канонів : Ветхий завет, Коран, Палійський Канон та ін.

є) епоха індустріальної людської цивілізації із появою дещо раніше і розвитком світських правових актів та формуванням Правознавства та Правоохоронної діяльності в якості базисних спеціальностей юриспруденції, від 1698 р. і до 70-х років 20 ст., принципової можливості реалізувати власне людський рівень задоволення споживчих потреб кожним представником людського населення світу та появи значно раніше світських правових актів : Кодексу Хаммурапі, Дигестів Юстиніана та ін.; і початку формування спеціальностей юриспруденції – Правознавство та Правоохоронна діяльність;

ж) епоха еголюдської цивілізації із завершенням формування Правознавства і

Правоохоронної діяльності та їх реформуванням в Правологію (спеціаліст - праволог, діяльність – правологічна : правотворча, правозастосовча) та Антиделіктологію (спеціаліст - антиделіктолог, діяльність – антиделіктологічна) на основі інновацій наукової школи юриспруденції професора Аланкіра із розбудови правової держави гуманізму, від 70-х років 20 ст. і до остаточного припинення безконтрольного і фактичного суспільного керування тваринними і власне людськими інстинктами (індивідуальним егоїзмом, колективним егоїзмом у формі релігії і націоналізму); [16, с. 23]

з) епоха де-факто людської цивілізації, від припинення суспільного керування вказаними власне людськими інстинктами і до появи у майбутньому будь-яких інших суто об'єктивних критеріїв такого генезису [16, с. 24].

При цьому доцільно наголосити на тому, що широка коректна наукова дискусія можлива і вкрай необхідна лише з приводу назв, підстав і часових меж кожної із названих епох, а не самого факту появи, існування і закінчення існування таких чи аналогічних періодів часу : гіперепокси, макроепохи та епох мегагенезису еволюції людської цивілізації, коли поява інших варіантів такого мегагенезису ¹¹ за певних підстав можуть розглядатися лише як часткові етапи тієї чи іншої епохи мегагенезису еволюції людської цивілізації [16, с. 24].

На справді, не так вже й важливо, коли саме розпочалася і з чим власне безпосередньо пов'язується як виникнення чи закінчення, наприклад, гіперепокси зародження і розвитку доприматного базису еволюції власне людської цивілізації.

¹¹ Зокрема, поділу людської цивілізації на доісторичну та історичну епохи [28]; або європейської періодизації на доісторичність : поява людини – 3000 до н. е. (поява писемності), античність : 800 до н. е. – 476 н. е. (зруйнування Риму), середньовіччя : 476 - 1492 (відкриття Америки), ранній новий час : 1492-1789 (французька революція), новий час: 1789-1914 (перша світова війна) і новітній час : 1914 – сьогодні [29]; радянської періодизації на первісне суспільство : від появи людини до перших міст-держав Стародавнього Межиріччя (кінець IV тис. до н. е.), стародавній світ : від Стародавнього Межиріччя до падіння Західної Римської імперії (кінець V ст. н. е.), середньовіччя : від падіння Риму до національно-визвольної війни та революції у Нідерландах

Адже ж такого роду об'єктивні теорії (висновки), а не гіпотези виникають на основі вже наявного палеонтологічного фактажу, коли, як підкреслювалося в одному з фундаментальних досліджень проблем теорії еволюції, «палеонтологічний літопис не може вважатися повністю адекватним методом реконструкції минулого життя на планеті Земля, його некоректність зумовлюється :

а) артефактами, що іноді створюються самими дослідниками. Наприклад, до недавнього часу покритонасінні із відкладів крейдяного періоду відносили до сучасних рослин на основі форми листків, незважаючи на інші ознаки. Внаслідок цього виникнення різноманітності сучасних родів квіткових рослин вважалося більш раннім і бурхливим, ніж це було насправді;

б) недостатньо точним визначенням віку викопних знахідок та довільністю інтерпретації, що зустрічається у деяких дослідженнях;

в) особливостями самого еволюційного процесу, зокрема, в ізольованих популяціях еволюційні перетворення здійснюються надзвичайно швидко й тому не залишаються у вигляді викопних решток;

г) неоднаковою швидкістю зберігання різних організмів, наприклад тих, що мають скелет, і без нього;

д) різноманітністю умов довкілля : деякі з них краще сприяють збереженню решток, ніж інші, тощо» [24, с. 28].

Тому, як вже підкреслювалося, треба повністю погодитися з достатньо обґрунтованим висновком про те, що «на сьогодні палеонтологічний літопис становить собою лише невелику випадкову вибірку із величезної безперервної генеральної сукупності філогенетичних послідовностей» [24, с. 27-28].

(кінець XVI ст.), нова історія : від революції у Нідерландах до Великої жовтневої соціалістичної революції 1917 р.), новітня історія: від Великої жовтневої соціалістичної революції 1917 р. до сьогодні [29]; іншої класифікації на : первісне суспільство, стародавній світ, середні віки, ранньомодерний час та модерний час [29]; первіснообщинна, рабовласницька, феодална, капіталістична і комуністична суспільно-економічна формація [38], що варто доповнити у такому ж сенсі – імперіалістична, мілітаристична та ін. суспільно-економічна формація; неолітична – 7-4 ст. до н.е., східнорабовласницька – 3-1 ст. до н. е., антична - VII ст. до н.е. - VI ст. н.е., ранньофеодална – VII-XIII ст. [38]; чи інформаційного суспільства [43]; та ін. [16, с. 24].

І даний палеонтологічний, як й археологічний, літопис без всякого сумніву буде неминуче поповнюватися все новими і новими відкриттями та/чи уточненнями.

Головне те, що не можна заперечити власне факт існування запропонованих періодів часу мегагенезису еволюції людської цивілізації, а конкретна назва, підстави та часові періоди зародження та закінчення тієї чи іншої гіперепохи, макроепохи чи епохи – це вже справа перспективної конкретизації з урахуванням, перш за все, майбутніх відповідних палеонтологічних та археологічних відкриттів та уточнень [16, с. 25].

З урахуванням викладеного розроблене О.А. Кириченком інноваційне розуміння мегагенезису еволюції цивілізації людства та юриспруденції (правології, антиделіктології) як основи правової держави гуманізму не претендує на завершеність і складає лише надійну доктринальну основу для розробки у процесі максимально широкої коректної наукової дискусії з приводу загально визначених варіантів вирішення найбільш базисних положень теорології юриспруденції в контексті розбудови правової держави в будь-якій країні світу.

Список використаних джерел:

1. Бойко О.Д. Історія України: посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. 656 с.
2. Брайсон Билл Краткая история почти всего на свете. 2007. 224 с.
3. Бронзова доба. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>
4. Ветхий завет. URL: <https://www.puhtitsa.ee/library/oldtest/Main.htm>.
5. Дигесты Юстиниана. Книги 1-25, 46. URL: http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Byzanz/VI/520-540/Digestae_Just/.
6. Законы Хаммурапи. URL: <https://ru.wikisource.org/wiki/%>.
7. 3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. URL: <https://www.academia.edu/26851457/>.
8. Кириченко А.А. Сто десять лучших доктрин и концепций научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный доклад / под науч. ред. А.А. Кириченко. Киев: ЕНЛЮ «Consensus omnium», 2013. 160 с. URL: http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#.
9. Кириченко А.А. Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / под науч. ред. А.А. Кириченко. URL: <https://studylib.ru/doc/89067/kirichenko-a.-a.-okolo-dvuhstot-luchshih-doktrin-i-koncepcij>.
10. Кириченко А.А. Гипердоклад о более двухстах пятидесяти лучших доктринах и концепциях юриспруденции научной школы профессора Аланкира: коллективная монография / под науч. ред. А.А. Кириченко. 2-е изд. Николаев: Ник. нац. ун-т им. В.А. Сухомлинского, 2015. 1008 с.
11. Кириченко О.А. Сучасні проблеми кримінального та кримінального процесуального права: підручник для магістрів спеціальності 081 Право. Ч. 1: Основна частина. Київ: Видавець Назаров О.А., 2024. 302 с.
12. Кириченко О.А. Інноваційні основи Антикримінальної галузі права та судочинства: монографія. Київ: Видавець Назаров О.А., 2024. 2570 с.
13. Кириченко О.А., Бідей О.М., Бідей І.О. Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра: зародження, становлення, досягнення і перспективи розвитку. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 125. С. 44-59. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2024/08/kirichenko_bideio_bidei_125.pdf.
14. Кириченко О.А. Інноваційний базис антиделіктної діяльності: підручник. Частина 1: Основна частина. Київ: Видавець Назаров О.А., 2025. 436 с.
15. Кириченко О.А. Інноваційний базис антиделіктної діяльності: підручник Частина 2: Додатки. Київ: Видавець Назаров О. А., 2025. 2608 с.
16. Кириченко О.А. Базові інновації Антиделіктології: монографія. Київ: Видавець Назаров О.А., 2025. 2916 с.

17. Колвин Л., Спирер С. Живой мир. Энциклопедия. Сер.: Энциклопедия РОСМЭН. Москва: Росмэн, 1998. 128 с.
18. Коран на русском. URL: <https://musulmanin.com/koran-na-russkom.html>.
19. Ло Ф., Бейлі Дж. История жизни на земле. От бактерий до человека. Москва: Изд-во Эксмодетство, 2022. 104 с.
20. Михайлова И.А., Бондаренко О.Б. Палеонтология. 2-е изд. Москва: Издательство МГУ, 2006. 598 с.
21. Найдены самые древние останки современных людей за пределами Африки. 11 июля 2019. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-48944303>.
22. Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра – 250 новітніх доктрин і концепцій. *Правова еліта України*. Київ: Вид-во «Логос», 2018. С. 74. URL: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=reu2018&load=ns25.html>.
23. Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра – 250 новітніх доктрин і концепцій. *Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал*. URL: <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>.
24. Огінова І.О., Пахомов О.С. Теорія еволюції (системний розвиток життя на Землі): підручник. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2011. 540 с.
25. Палийский Канон: Основы буддизма. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>.
26. Парова машина. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
27. Перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням, спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій: постанова Кабінету міністрів України від 18 травня 1994 р., № 325. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp940325?an=28&ed=1997_05_24.
28. Періоди доісторичного суспільства. URL: <https://sites.google.com/view/4class2semestr/%>.
29. Періодизація історії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
30. Перші в світі держави. URL: <https://mapme.club/poradi/5268-pershi-v-sviti-derzhavi.html>.
31. Римское частное право: учебник / под ред. И.Б. Новицкого, И.С. Перетерского. Москва: КНОРУС, 2014. 608 с.
32. Самозбереження. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
33. Теорія африканського походження людини. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
34. Теория государства и права: учебник для бакалавров / под ред. В.К. Бабаева. 5-е изд. Москва: Изд-во Юрайт, 2023. 620 с.
35. Тополевський Р.Б., Федіна Н.В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
36. Уорд П., Киршвинк Д. Новая история происхождения жизни на Земле. 525 с.
37. Федорова Н.Є. Історичне підґрунтя теорії постіндустріалізму. *Економіка і регіон*. № 4 (87). 2022. С. 119-128.
38. Формацийний і цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку. URL: <https://referatss.com.ua/work/formacijnij-i-civilizacijnij-pidhodi-do-periodizacii-suspilnogo-rozvitku/>.
39. Харарі Ю. Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства / перекл. О. Дем'янюк. Вид-во BookChef, 2024. 544 с.
40. Хронология эволюции. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>.
41. Bella Elizabeth A., Boehnke Patrick, Harrisona T. Mark, Mao Wendy L. Potentially biogenic carbon preserved in a 4.1 billion-year-old zircon. October 2015. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 112(47). P. 1-4.
42. Baltes Paul B., Smelser Neil J. International encyclopedia of the social & behavioral sciences. Elsevier; ScienceDirect. Amsterdam, Miamisburg, OH, 2004. URL: <https://search.worldcat.org/search?q=ti=International%20encyclopedia%20of%20the%20social%20&%20behavioral%20sciences>.
43. Frank L., Hitvonen T. Measuring the Information Society in Europe: from definitions to description. URL: https://www.researchgate.net/publication/23732248_Measuring_the_Information_Society_in_Europe_From_Definitions_to_Description#fullTextFileContent.

44. Groves, C.P., Wilson, D.E., Reeder D.M. *Mammal Species of the World: A Taxonomic and Geographic Reference* (181–184). Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2005. Pp. 181–184.
45. Higham T., Douka K., Wood R., Bronk Ramsey C., Brock F. The timing and spatiotemporal patterning of Neanderthal disappearance. *Nature*. 2014-08. Vol. 512, Pp. 306-309.
46. Prüfer K., Racimo F., Patterson N., Jay F., Sankararaman S., Sawyer S. et al. The complete genome sequence of a Neanderthal from the Altai Mountains. *Nature*, 2014, 505 (7481). Pp. 43–49.

References:

1. Boiko O.D. *Istoriia Ukrainy: posibnyk*. Kyiv: Vydavnychiy tsentr «Akademiia», 2002. 656 s.
2. Braison Byll Kratkaia ystoriya pochty vseho na svete. 2007. 224 s.
3. Bronzova doba. URL: <https://rue.wikipedia.org/wiki/>.
4. Vetskyy zavet. URL: <https://www.puhtitsa.ee/library/oldtest/Main.htm>.
5. Dyhesty Yustynyana. Knyhy 1-25, 46. URL: http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Byzanz/VI/520-540/Digestae_Just/.
6. Zakony Khammurapy. URL: <https://ru.wikisource.org/wiki/>.
7. Z nahody 20-richchia Konstytutsii Ukrainy. Anna (Anna) Politova (Polytova), uholovnoe pravo. URL: <https://www.academia.edu/26851457/>.
8. Kyrychenko A.A. Sto desiat luchshykh doktryn y kontseptsyi nauchnoi shkoli professora Alankyra (pryhlashenye k dyskussyy): nauchnii doklad / pod nauch. red. A.A. Kyrychenko. Kyev: ENLIU “Consensus omnium”, 2013. 160 s. URL: http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#.
9. Kyrychenko A.A. Okolo dvukhsot luchshykh doktryn y kontseptsyi yurysprudentsyy nauchnoi shkoli professora Alankyra (pryhlashenye k dyskussyy): nauchnii hyperdoklad / pod nauch. red. A.A. Kyrychenko. URL: <https://studylib.ru/doc/89067/kirichenko-a.-a.-okolo-dvukhsot-luchshih-doktrin-i-koncepcij>.
10. Kyrychenko A.A. Hyperdoklad o bolee dvukhstakh piatydesiaty luchshykh doktrynakh y kontseptsyiakh yurysprudentsyy nauchnoi shkoli professora Alankyra: kollektivnaia monohrafiya / pod nauch. red. A.A. Kyrychenko. 2-e yzd. Nikolaev: Nyk. nats. un-t ym. V.A. Sukhomlynskoho, 2015. 1008 s.
11. Kyrychenko O.A. Suchasni problemy kryminalnoho ta kryminalnoho protsesualnoho prava: pidruchnyk dlia mahistriv spetsialnosti 081 Pravo. Ch. 1: Osnovna chastyna. Kyiv: Vydavets Nazarov O.A., 2024. 302 s.
12. Kyrychenko O.A. Innovatsiini osnovy Antykryminalnoi haluzi prava ta sudochynstva: monohrafiia. Kyiv: Vydavets Nazarov O.A., 2024. 2570 s.
13. Kyrychenko O.A., Bidei O.M., Bidei I.O. Naukova shkola yurysprudentsii profesora Alankira: zarozhennia, stanovlennia, dosiahnennia i perspektyvy rozvytku. *Zhurnal skhidnoievropeiskoho prava*. 2024. № 125. S. 44-59. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2024/08/kirichenko_bideio_bidei_125.pdf.
14. Kyrychenko O.A. Innovatsiinyi bazys antydeliktnoi diialnosti: pidruchnyk. Chastyna 1: Osnovna chastyna. Kyiv: Vydavets Nazarov O.A., 2025. 436 s.
15. Kyrychenko O.A. Innovatsiinyi bazys antydeliktnoi diialnosti: pidruchnyk Chastyna 2: Dodatky. Kyiv: Vydavets Nazarov O. A., 2025. 2608 s.
16. Kyrychenko O.A. Bazovi innovatsii Antydeliktlohii: monohrafiia. Kyiv: Vydavets Nazarov O.A., 2025. 2916 s.
17. Kolvyn L., Spyier Ye. Zhyvoi myr. Entsyklopedyia. Ser.: Entsyklopedyia ROSMƏN. Moskva: Rosmən, 1998. 128 s.
18. Koran na russkom. URL: <https://musulmanin.com/koran-na-russkom.html>.
19. Lo F., Beili Dzh. Ystoriya zhyzny na zemle. Ot bakteryi do cheloveka. Moskva: Yzd-vo Eksmodetstvo, 2022. 104 s.
20. Mykhailova Y.A., Bondarenko O.B. Paleontolohyia. 2-e yzd. Moskva: Yzdatelstvo MHU, 2006. 598 s.
21. Naideni samie drevnye ostanky sovremennikh liudei za predelamy Afryky. 11 yulia 2019. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-48944303>.

22. Naukova shkola yurysprudentsii profesora Alankira – 250 novitnikh doktryn i kontseptsii. Pravova elita Ukrainy. Kyiv: Vyd-vo “Lohos”, 2018. S. 74. URL: <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=peu2018&load=ns25.html>.
23. Naukova shkola yurysprudentsii profesora Alankira – 250 novitnikh doktryn i kontseptsii. *Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa ta spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi: Elektronnyi zhurnal*. URL: <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>.
24. Ohinova I.O., Pakhomov O.Ye. Teoriia evoliutsii (systemnyi rozvytok zhyttia na Zemli): pidruchnyk. Dnipropetrovsk: Vyd-vo Dnipropetr. un-tu, 2011. 540 s.
25. Palyisky Kanon: Osnovy buddyzma. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>.
26. Parova mashyna. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
27. Perelik napriamiv pidhotovky fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu za profesiinym spriamuvanniam, spetsialnosti riznykh kvalifikatsiinykh rivniv ta robitnychykh profesii: postanova Kabinetu ministriv Ukrainy vid 18 travnia 1994 r., № 325. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp940325?an=28&ed=1997_05_24.
28. Periody doistorychnoho suspilstva. URL: <https://sites.google.com/view/4class2semestr/%>.
29. Periodyzatsiia istorii. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
30. Pershi v sviti derzhavy. URL: <https://mapme.club/poradi/5268-pershi-v-sviti-derzhavi.html>.
31. Rymское chastnoe pravo: uchebnyk / pod red. Y.B. Novytskoho, Y.S. Pereterskoho. Moskva: KNORUS, 2014. 608 s.
32. Samozberezhennia. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
33. Teoriia afrykanskooho pokhodzhennia liudyny. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>.
34. Teoriia hosudarstva y prava: uchebnyk dlia bakalavrov / pod red. V.K. Babaeva. 5-e yzd. Moskva: Yzd-vo Yurait, 2023. 620 s.
35. Topolevskiy R.B., Fedina N.V. Teoriia derzhavy i prava: navch. posibnyk. Lviv: LvDUVS, 2020. 268 s.
36. Uord P., Kyrshvynk D. Novaia ystoriia proyskhozhdennia zhyzny na Zemle. 525 s.
37. Fedorova N.Ye. Istorychne pidgruntia teorii postindustrializmu. *Ekonomika i rehion*. № 4 (87). 2022. S. 119-128.
38. Formatsiinyi i tsyvilizatsiinyi pidkhody do periodyzatsii suspilnoho rozvytku. URL: <https://referatss.com.ua/work/formacijnij-i-civilizacijnij-pidhodi-do-periodizacii-suspilnogo-rozvitku/>.
39. Kharari Yu. Sapiens: Liudyna rozumna. Korotka istoriia liudstva / perekł. O. Dem’ianchuk. Vyd-vo BookChef, 2024. 544 s.
40. Khronolohyia evoliutsyy. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%>.
41. Bella Elizabeth A., Boehnke Patrick, Harrisona T. Mark, Mao Wendy L. Potentially biogenic carbon preserved in a 4.1 billion-year-old zircon. October 2015. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 112(47). P. 1-4.
42. Baltes Paul B., Smelser Neil J. International encyclopedia of the social & behavioral sciences. Elsevier; ScienceDirect. Amsterdam, Miamisburg, OH, 2004. URL: <https://search.worldcat.org/search?q=ti=International%20encyclopedia%20of%20the%20social%20&%20behavioral%20sciences>.
43. Frank L., Hitvonen T. Measuring the Information Society in Europe: from definitions to description. URL: https://www.researchgate.net/publication/23732248_Measuring_the_Information_Society_in_Europe_From_Definitions_to_Description#fullTextFileContent.
44. Groves, C.P., Wilson, D.E., Reeder D.M. Mammal Species of the World: A Taxonomic and Geographic Reference (181–184). Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2005. Pp. 181–184.
45. Higham T., Douka K., Wood R., Bronk Ramsey C., Brock F. The timing and spatiotemporal patterning of Neanderthal disappearance. *Nature*. 2014-08. Vol. 512, Pp. 306-309.
46. Prüfer K., Racimo F., Patterson N., Jay F., Sankararaman S., Sawyer S. et al. The complete genome sequence of a Neanderthal from the Altai Mountains. *Nature*, 2014, 505 (7481). Pp. 43–49.